

Ds. M.P.D. Barth: 'In elke donkere passage is een lichtpuntje te vinden'

God gebruikt geweld

Het nieuwste Artiosdeel gaat over een spannend onderwerp: *God gebruikt geweld. Uitleg bij donkere bijbelteksten*. Ds. M.P.D. Barth, krijgsmachtpredikant sinds 2017, behandelt op systematische wijze een aantal pittige passages uit zowel het Oude als het Nieuwe Testament.

Tekst: Esther Visser

In zijn Woord vooraf opent ds. Barth met de zin: 'Met een zekere regelmaat komt het onderwerp "geweld in de Bijbel" ter sprake in de gesprekken die ik als krijgsmachtpredikant met militairen heb.' Met welke vragen komen de militairen naar hem toe? 'De islam en het christendom worden al snel op één hoop gegooid. Islam pleegt terreur, maar dat kan het christendom ook: kijk maar naar de kruistochten. Je kunt dan beter het geloof afschaffen. Men weet ook – hoe weinig kennis ze ook hebben van het geloof – dat er geweld voorkomt in het Oude Testament: de zondvloed, oorlogen.'

'En wat zegt u dan, als de militairen beginnen over de kruistochten?'

'Ik zeg dan dat we die in feite in onze tijd ook houden. Jeruzalem werd destijds veroverd door moslim-legers, de paus besloot om het te heroveren. Stel dat Iran nu Jeruzalem zou innemen, dan is het niet ondenkbeeldig dat de NAVO er een leger op af stuurt om de stad terug te pakken. Dat zouden we oké vinden. Ik merk dat dit antwoord mensen intrigeert. Ik praat de kruistochten niet goed, maar in elke oorlog gebeuren dingen die niet door de beugel kunnen.'

Stel, u zit aan tafel bij Jinek en krijgt een kritische vraag over geweld in de Bijbel. Hoe reageert u?'

'Er staat inderdaad veel geweld in de Bijbel, maar het kwam ook veel voor in die tijd. De Bijbel beschrijft een stuk geschiedenis. Maar in het Nieuwe Testament zie je dat Jezus oorlog en geweld afwijst en uiteindelijk Zichzelf weggeeft. Die boodschap komt meestal goed over. Jezus is ook bij ongelovige mensen een populaire figuur: iedereen vindt Hem positief. Hij is Iemand Die Zijn leven gegeven heeft en veel voor anderen heeft gedaan.

Een belangrijk argument in de discussie is: ik ben christen en volg Jezus na, en Jezus riep nooit op tot geweld maar stond altijd klaar voor Zijn medemens.

Toen de discipelen geweld rond Zijn arrestatie wilden gebruiken, kregen ze een reprimande. Jezus liet Zich zelfs doden.'

De auteur geeft toe dat er moeilijke vragen blijven rond het Oude Testament. 'Je kunt kleine nuances aanbrenge en hier en daar teksten in perspectief zetten. Ik noem in het begin van het boek de evolutionaire methode als een van de manieren om geweldspassages uit te leggen. Volgens deze methode is er in de Bijbel een groei te zien in ethisch besef: eerst was er het grenzeloze geweld, dan het principe 'oog om oog, tand om tand' en weer later zie je dat Jezus oproept om ook je linkerwang toe te keren als je op je rechterwang geslagen wordt. Aan deze uitleg zitten haken en ogen, want je loopt het risico dat je het Oude Testament als minder belangrijk gaat beschouwen, maar er zit zeker een waarheidselement in.'

N.a.v. Ds. M.P.D. Barth,
God gebruikt geweld.
Uitleg bij donkere bijbelteksten
(Artios-reeks), uitg. Groen,
Heerenveen; 165 blz.; € 15,99.

Welke donkere passage vindt u zelf het moeilijkst?'

'Het bevel om de Kanaänieten uit te roeien vind ik heel heftig. Had dat nou niet anders gekund? Had God niet in kunnen grijpen, zodat die volken naar een ander land waren getrokken bijvoorbeeld? Ik vind het wel verhelderend wat er in Genesis 15:16 staat: de maat van de ongerechtigheid van de Amoriëten was in de tijd van Abraham nog niet vol, ze kregen vierhonderd jaar de tijd om te veranderen. Andere volkeren in die tijd vonden de Kanaänieten ook een verwerpelijk, goddeloos volk. Het is een soort zondvloed in het klein. De Israëliëten hebben het bevel om hen uit te roeien niet radicaal toegepast. De profeten zijn daar later weer kritisch over, omdat het volk in afgodendienst terecht kwam. Ze konden die vermenging met de oorspronkelijke bevolking dus niet aan.

Voor westerse oren blijft het moeilijk om dit soort teksten in overeenstemming met het Evangelie te brengen. Zelf vond ik het bij het schrijven van dit boek wel een ontdekking dat God geweld gebruikt om een eind te maken aan zonde. We moeten beseffen dat God

zonde haat, Hij is geen softe God Die eindeloos uitselt. Hij trekt een streep en dat is een waarschuwing voor ons. Wij zeggen, misschien te gemakkelijk, God is geduldig – maar op een keer is het ook klaar. Het is goed om daarover na te denken.

Deze passages zijn ook een garantie voor wat er komen gaat: wat in Openbaring beschreven staat, kan God uitvoeren en Hij gaat dat ook doen. Die bijbelteksten brengen een bepaalde urgentie met zich mee.'

U gaat ook in op geweldspassages in het Nieuwe Testament, waarbij eeuwige verlorenheid genoemd wordt. Dat is voor velen een heftige boodschap die vragen oproept. Hoe zit het met mijn ongelovige buurman die o zo aardig is, maar Jezus niet kent? Gaat hij voor eeuwig verloren?

'Dat ligt bij God. Velen laatsten zullen de eersten zijn. Zou het oordeel niet verrassend zijn? Laten we dat maar bij God houden; Hij oordeelt misschien wel anders dan wij denken. Jezus draait de dingen om. Het gaat om je hart: word je gedreven door ijdelheid en zelfgerichtheid? Of vlucht je tot Jezus, zoals de tollenaar in Jezus' gelijkenis? Juist die tollenaar ontving genade, niet de Farizeeër die vooraan dacht te zitten in het Koninkrijk.

.....

God straft met de bedoeling dat er bekering plaatsvindt

.....

Ik denk wel dat mensen die continu slechte dingen hebben gedaan en voortdurend hun geweten het zwijgen hebben opgelegd, die verkeerde daden tot een patroon maken in hun leven, het risico lopen om net zo verhard te raken als de farao. Als je zo geworden bent, wat heb je dan te zoeken bij Jezus? En toch, God is een genadige God.'

U zegt in uw boek dat de moeite met geweldspassages vooral iets is van westerse christenen die in een bepaalde tijd leven. Wat is het belangrijkste dat wij kunnen leren van deze passages?

'Toch wel de ernst van deze teksten. Ik vond het een ontdekking dat God aan de ene kant het kwaad serieus neemt, maar dat er in elke geschiedenis een lichtpuntje te vinden is. Rachab bijvoorbeeld: zij staat misschien wel symbool voor meerdere mensen in Jericho die God erkenden en van de ondergang gered werden. De geschiedenis van Uzza en de ark heeft een pedagogische gedachte: ja, Uzza stierf, maar de anderen niet en zij beseften dat het anders moest. (Van Calvijn is de gedachte dat Uzza weliswaar met de dood gestraft werd, maar dat dat niet uitsluit dat God hem opnam in heerlijkheid.) God spreekt in straf, met de bedoeling dat er bekering plaatsvindt.

Bijbelteksten waarin staat dat God geweld gebruikt, vinden velen lastig. Legerpredikant ds. M.P.D. Barth ontdekte dat God dit doet om een eind te maken aan zonde. 'Hij trekt een streep en dat is een waarschuwing voor ons.'

In het Nieuwe Testament laat de geschiedenis van Ananias en Saffira zien hoe heilig de gemeente is; je kunt niet zomaar je ijdelheid gaan strelen en liegen. De Heilige Geest neemt het serieus. Op die noties zou ik de kerkganger wijzen. Het is God menens. Ja, God is genadig, maar Hij haat de zonde, Hij maakt er een keer een einde aan.

Jezus heeft bij uitstek God geopenbaard, Hij heeft de inborst van God getoond. Hij ging ook niet zachtzinnig te werk, zoals bijvoorbeeld bij de tempelreiniging. Hij openbaart wat er in Gods hart leeft: liefde, vrede, vergeving én heilige verontwaardiging over onrecht. Uiteindelijk – en dat is de hoop van elke christen – gaat God over alles. Hij zal overwinnen en aan al het geweld een einde maken. Daarom vind ik de omslag van het boek zo mooi. Daarop zie je een beeld dat voor het gebouw van de Verenigde Naties in New York staat: een zwaard wordt omgesmeed tot ploegijzer. De VN kunnen dit nooit voor elkaar krijgen, dat kan God alleen.' ■

Esther Visser-den Hertog
uit Wezep is assistent-redacteur.

Volgende week plaatsen we een interview met krijgsmachtspredikant ds. P. van Duijvenboden, die vijf maanden op missie naar Irak is geweest.